

XII. — DE WAARDE VAN HET VOETZOOI-KENMERK VOOR DE DETERMINATIE VAN AZIATISCHE RATTEN.

DOOR DR. O. L. E. DE RAADT. (MET 2 TEKSTFIGUREN.)

In mijn publicatie: „Een kritische beschouwing over de huidige nomenclatuur der Indische ratten” (dit Tijdschrift XIV, 1931, blz. 184—189) schreef ik, dat men op grond van de door mij indertijd beschreven voetzoolverschillen tusschen de Javaansche huis- en veldrat (1) mag verwachten, dat *R. r. jalorensis* als veldrat een voetzool zal blijken te hebben van het type der Javaansche veldrat (*brevicaudatus*), terwijl de boomrat als klimrat een voetzool zal blijken te hebben van het type der Javaansche huisrat (*diardi*).

Nadien ben ik door de vriendelijkheid van Prof. Dr. E. D. VAN OORT in de gelegenheid geweest, om 17 paar voeten van *R. r. jalorensis* Bonhote uit Malaka (in formaline geconserveerd) te onderzoeken en heb ik aan de hand van dit materiaal met zekerheid kunnen vaststellen, dat deze rat inderdaad precies hetzelfde voetzool-type heeft als de Javaansche veldrat; uit de bijgevoegde tekening ziet men duidelijk

Fig. 1.
R. r. jalorensis.

het opvallende verschil tusschen de vlakke en weinig ontwikkelde beide proximale eelkussens der voetzool bij *jalorensis* (fig. 1) in tegenstelling met *diardi* (fig. 2), bij welke laatste deze eelkussens veel meer boven het niveau van de planta pedis uitsteken en ook sterker ontwikkeld zijn.

Merkwaardig is dan ook, dat degenen, die zich in en buiten Nederlandsch-Indië met de rattestudie bezig houden, tot dusverre dit belangrijke onderscheidskenmerk niet veel meer hebben benut, dan

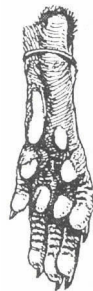

Fig. 2.
R. r. diardi.

het voorzeker niet zijn voorgekomen:

1°. dat CHASEN en KLOSS (2) de *jalorensis* hebben verward met de Indische boomrat en als onmiddellijk gevolg hiervan deze verwarring ook op meerdere Nederlandsche onderzoekers is overgeslagen, zooals uit de literatuur bij herhaling blijkt,

2°. dat DAMMERMAN (3) over een rattensexemplaar uit Soemba geschreven heeft: „Nr. 829 is a very large individual, trapped in the field. If it has been a male I should have named it: „*brevicaudatus*”, on account of the very pale colour of the underparts and the rather short tail, but as the mammar formule is 2—3 = 10 we must consider it a house-rat”.

Het feit is toch, dat DAMMERMAN, zelfs indien hij in casu met een ♂ exemplaar van de huisrat te doen zou hebben gehad, desondanks met ongeveer 96% kans op zekerheid de *brevicaudatus* had kunnen uitsluiten, indien hij slechts van het door mij beschreven voetzool-kenmerk gebruik had gemaakt!

Welke waarde overigens aan dit onderscheidskenmerk met betrekking tot de rattedeterminatie moet worden toegekend, moge ook nog uit het volgende blijken: In Zuid-Oost-Azië komen verscheidene ratten voor, die door hun zeer groote — zoo niet volkomen — morphologische overeenkomst met *R. r. alexandrinus* kunnen worden samengebracht in een groep, welke niet juister betiteld kan worden dan met den naam van: „*alexandrinus*-groep”. Hiertoe behooren:

1°. de veldrat van het Siameesche schiereiland (z. g. *alexandrinus* van Trang.)

2°. de veldrat der Anambas-eilanden (*R. r. siantanicus* Miller.)

3°. de veldrat van het Maleische schiereiland (*R. r. jalorensis* Bonhote.)

4°. de Indische boomrat, voor welke rat ik den naam van *R. r. alexandrinus rufescens* heb voorgesteld.

Wanneer men nu weet, dat de kleuren van de vacht bij deze genoemde ratten onderling volkomen aan elkaar gelijk zijn, verder dat zij alle langstaartige ratten zijn met een mammillair-formule van $2-3 = 10$, dan wordt eerst duidelijk, welke moeilijkheden zich bij de betreffende determinatie kunnen voordoen. Indien het nu al mogelijk is, om in bepaalde gevallen de *jalorensis* door hare kleinere afmetingen van de overige ratten dezer groep te onderkennen, zoo geldt dit zeer zeker niet met betrekking tot de laatste onderling, zooals uit de volgende tabel nader moge blijken.

Afmetingen in mM. van	<i>alexandrinus</i> van Trang en <i>R. r. siantanicus</i>	<i>R. r. jalorensis</i>	Indische boomrat
Kop + lichaam	169—191	143—170	150—220
staart	187—215	161—179	175—237
voet	34— 37	29— 33	33— 40

Onder deze omstandigheden nu is men voor het onderscheid tusschen de *alexandrinus* van Trang, benevens de *siantanicus* eenerzijds en de Indische boomrat anderzijds uitsluitend aangewezen op het voetzoolkenmerk.

Tenslotte moet ik er nog met nadruk op wijzen, dat SODY (4), waar hij schrijft: „Voetzolen sterk gebobbeld” (bij *R. r. diardi*) en „weinig

gebobbeld" (bij *R. r. brevicaudatus*), dit door mij beschreven voetzoolkenmerk allesbehalve juist weergeeft; het verschil is n.l. slechts gelegen in de beide proximale en niet in alle eeltkussens der voetzool.

LITERATUUR.

1. DE RAADT, Med. Burgerl. Geneesk. Dienst, 1913, II. 2de bund., blz. 32 en Geneesk. Tijdschr. v. Ned.-Ind., 1914, I. blz. 31.
  2. CHASEN en KLOSS, Journ. Mal. Br. Roy. As. Soc., VI, 1928, 3, blz. 36.
  3. DAMMERMAN, Treubia X, 1928, blz. 309.
  4. SODY, Zool. Med. Rijks Mus. Nat. Hist. Leiden, XIII, 1930, blz. 112.
- Oegstgeest, November 1931.
-